

پنجمی کتاب

ادیب

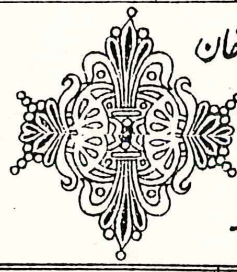
ثانی ک

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No TK/118

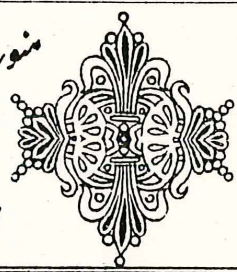
مکاتیب بتدائیہ شگرد لریۃ الفیادان سوئک (ایکینجی سنہ ۵۰)
او قومک و او قومگان سب قلمی کنگ معنارن ہم مسقت نر تو شونند و آرد
بارمک و چون ممکن درجہ آہی تل و آسان ترکیب لرایلہ یازمش و بر پنچ
ادبی، فنی و اخلاقی مقالہ و رسم لرنی حاوی قرائت کتابیدر .

صاحب و محوری:

منور قاری ابن عبدالرشید خان

پنجمی طبعی

ہر حقوقی صاحبینہ عائد ک

۱۳۲۹

۱۹۱۱ م

تاشکندہ غلامیہ مطبعہ سید چاہ ولدک

ЛІТОГРАФІЯ ГЛАМЪ ХАСАНЪ АРИФДЖАНОВА
Ташкентъ

قیلک وقایتارگان ایشلریدن بارچه کوچمز ایله وزمرفنی تارتک و بیگان
زسه لر یکه دائم شکر ایتک هر بر مزگه لازم در .

صلوات

بزرگ دینم اسلام ، اوزمیز مسلمان در غمز . بزرگه سلام دینی تک و تک
وسلام ایچیکم که سبب بولگان اقدیم محمد علیه السلام حضرت دیر لر
بوذات الله تعالی تک ایتک یقین و ایتک سو کو کلک بنده سی اید لر .
شول سببلی باشقه بنده لر یکه تو غری یول لر نی کور سنا تک و ایچر
یول لر دن قایتار مک ایچون بوذات نی ایلمی قیلیب یو باردی و سینه
بنده لر یکه باش و بنیمه قیلدی بوذات هم نهایتده تو غری لک ایله الله تعالی
تک همه بویر و قلر نی صحابه لر که او رگات دیر ، صحابه لر بابا لر یکه و بابا لر یکه
بزرگه نیکور دیر . شول یول ایله بز مسلمان بولدوک .

منه شول محمد علیه السلام بزرگ بنیمه نیر و بز شول ذات تک ایتلر در غمز .
شونک اوچون بوذات تک اوز لر یکه و برجه اولاد ، قزدهش لر یکه
الله تعالی دن رحمت تلاک و بوذات تک کور ساکنان یول لر دن
و ایتکان سوز لریدن ذره چه چقا سلک هر بر «مسلمان من»
دیگان کشیگه لازم در .

حمد

بسم الله الرحمن الرحيم

حمد

بز اولده یوق ایدوک ، بار قیلیب دنیا گنجه تورگان ، چیک ایدوک
تربیه قیلیب کاتته قیلگان ، آج ایدوک رزق بیریب تویدورگان
یلنخاج ایدوک کیمیم بیگان و هم کور مک ایچون کوز ، سوز لمک ایچون
تک ، ایشتمک ایچون قولاق ، ایشتمک ایچون قول ، یور مک ایچون
ایلیغ لر یزنی بیگان یا لغوز الله تعالی در .
الله تعالی تک بزرگه بو یورغان ایشلر تک بارچه سی اوز یزنگه
فائده لک وقایتارگان ایشلر تک بارچه سی اوز یزنگه ضرر لک ایشلر در
بز همه مز شول الله تعالی تک بر ایتکان بنده سی مز
شونک ایچون الله تعالی تک بو یورغان ایشلر نی چمن کو نکل ایله

دیب جواب بیور . چونکہ بالا لکھ علم اور گاتادارگان کشینی معلم دیلور .
معلم ایہ مکتب دن باشقہ سیردہ بولماس . ایندی «او قوب ہمہ
کی کلک نرسہ لرنی بیلمن دنیا و آخرت بخشیلک لریدن قوروق قلمین»
دیسہ گز، اما آناٹک و باشقہ قزند شلمنگ کوز لریکیم غشی کورینہ منج لردن
غشی سوز لریشتہ من «دینہ گز ہر کون ایرتہ لب توروب مکتب گہ
کیلہ سنر او قومک لچون و او قوگان سبق لریکینی غشی بیلمک لچون
بار کو چکر ایڈہ غیرت و حرکت قیلہ سنر . مکتب دہ یامان بالا لکھ و خشا
اویساب و تورمینر . منہ حاضر دہ او قوب و تورگان یسیریکیم مکتب در .

از قلم

ایر و مکتب معارف ننگ کانی	رمانیدر بو ننگ یا شلک زمانی
«کشی قیلگای کشینی او شومکتب	یتور گای ہر شینی او شومکتب
بو مکتب دہ او قوگان ہر بہان	بلوب علم ادب و لگای مسلمان
نیچہ علم ہنر دنیا دہ کم وار	چقوبدر بارچہ سی مکتب ن ایٹی

او قومک . یازمک

او قومک ، یازمک علمی قین برایش ایاسدر . بلکہ آرزو وقت مکتب دہ او قومک
ایلا و رگانا درگان برہنر در . لکن بوندن حاصل بولاد رگان فائدہ لہ
نہایتدہ کوبدر . تل سنر قولاق سنر بر آدم ایلہ سلغ و سلامت بر آدم

علم ؛ بلنگان نرسہ لرنی بلنگان لردن اور گانمک در .
آدم بالاسی تو غولگان زماندہ ، سچ نرسہ نی بلماس .
حتی کہ سوز لاک ، یازمک ، بخشینی یامان ، آقنی قارہ دن آریک
کبی ایٹک کی کلک نرسہ لردن ہم محرومک حالدہ دنیا گہ کیلور .
سو نکرہ آرزو اور گانمک ایلہ ہر نرسہ نی بلور .
آنا لریز ، آنا لریز ، او غلریز و معلم افندی لریز او شومکتب بلنگان نرسہ لریز
اور گانمک بولسہ لرایدی ؛ حاضر دہ بزہم سچ نرسہ نی بلماس لیدوک .
شو ننگ لچون آدم بالا لریکے ایٹک زیادہ لازم بولگان نرسہ ؛ بلنگان لرنی
بلنگان لردن سوراب و او قوب و اور گانمک یعنی علم دیگان عزیز و فائدہ لک
نرسہ نی قولکے آلمک و چون حرکت قیلک در .
علم ؛ آدمی ننگ و نینینی آچار ، عقلینی آرتد و رار ، بلنگان نرسہ لرنی
بلد و رار ، دنیا دہ بخت لک و عزت لک قیلور .
آخرت دہ سعادت لک و شرافت لک قیلور .

مکتب

علم ننگ قدامی ضرور و کی کلک نرسہ ایجان گینی بیلدیگیز . ایندی «بو علم
قولکے آلمک و اور گانمک لچون نیمہ قیلک کیرک ؟» دیب و رہمینر می ؟
بونی ہر کمدن سورانہ گزہم «مکتب گہ باریب او قومک کیرک»

تا یک ایله او قومک و علم اورگانمکاز او چون کتاب ، قلم و کاغذ کبی کبر کلک
نرسه لکزنی حاضر لیک ایله مشغول بولور لر .

ایچی طرفدن دنیاده سلامتک ایله یا شاب و زون عمر لکرور ماغورنی
حق تعالی حضرت لردین تلاب و ایم حقکر نغمه بخیشی دعا لرقیلور لر .

دزه چه نرگه ضرر کیلادر گان بولسه اول ضرر نی اوز لر یکه کوروب
سزنی اندن قوققار یک سحر کتیده بولور لر . الرنگ نرغمه قیلگان

نصیحت لری ، سوز لگان سوز لری و بو یور گان اش لری هر بری نرنگ
فایده گز او چون در . با فکزه بوندای دوست لک و خیش لیک لر نی

نرگه آنا لکز دن باشقه کم قیلور ؛ ایدی آنا لکز نرنگ بوندای شفقت
و محبت لری ننگ مقابلیده نرسم الرگه شفقت و محبت قیلکزه .

جان و دلکزه ایله الرنگ بو یروق و خدمت لریده بولور کزه .

حکایه

برآنانک با سیغنه محبتی

بالا سی سل بوش برآنا ؛ کسل بالاسینی قوچا قلاب بغر یکه با سوب ،
کوز لریدن قطره قطره یاش لری نی آفر و ب دیر ایدیکه .

” آهی بوسویو کلوک بالانی منگاسن جهان تیش ایدنک ، بوننگ
دردیگه شفاتی بهم اوزنگ بیور رسن .

آر سیده قنچه فرق بار بولسه ، او قومک یاز مک نی بلگان کشی لر ایله بونی
بلگان کشیلار سیده شو بنجه فرق بار در . بلکه بولرنگ آرالریزگی

فرق آرنیک دن آر تو غراق در . چونکه تل نرگشی هر خیل اشرات لر ایله
تل لک کشی لر ننگ قیلادر غان اش لری نی قیله آور .

قولاق نرگشیم بر اونی سوز نی شو ندای اشرات لر ایله بیله آور .
اما او قومک یاز مک علمی نی بلگان آدم لر ننگ قیلادر غان اش لری نی بونی بلگان

آدم لر هیچ بر یول ایله قیللا سله . بلکه او قومک ، یاز مک علمینی بله در غان
بر کشفه محتاج بولور لر . بوندن معلوم بولور که او قومک ، یاز مک علمینی

بلگان آدم لر اول نرگ قولاق نرگشید بخشراق در .

اخلاقی درس

آنا آنا

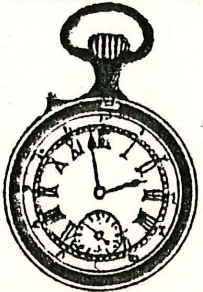
او غلامم نرگه دنیاده ایک دوست و ایک یقین کشیلار اوز آنا آنا
لکز در لر . نر ایزه برله توروب مکتب گه کیله نر ، کیچ ایله بار یب

او ییزده رحمت قیلیب یانه نر ، هیچ نرسه دن خبر کز یوق ،
حالبو که اویده آنا آنا لکز نرنگ خرسند لکزه و سلامت لکزه

او چون قنچه محنت و مشقت لر نارنگ در لر .
بر طرفدن نرنگ یک ، ایچک و کیلکزه او چون آیش ، نان ، کیمیم

یل ننگ ایکی خیل حسابی وارد در . بری آفتاب ننگ کوروشنیدن
حساب انور . بونی سنه شمسیه قویاش بلی دیر لر . نیکنجی سی آی ننگ
کوروشنیدن حساب انور . بونی سنه شمسیه آی بلی دیلور .

سنه شمسیه حسابی ایله بریل اوج یوز اتمش بیش کون بولوب
(۵۲) هفته دن بر کون آرتوقدر

ساعت

سنه شمسیه حسابی ایله بریل ، اوج
یوز ایلیک تور ت کون بولوب ،
ایلیک هفته دن تور ت کون یاده

سنه شمسیه آی لر ی

سنه شمسیه حسابی ایله آی لر ننگ بر چچه اسم لر ی او شبولور در :

محرم ، صفر ، ربیع الاوّل ، ربیع الآخر ، جمادی الاوّلی ،
جمادی الاخری ، رجب ، شعبان ، رمضان ، شوال ،
ذوالقعدة ، ذوالحجه .

بو حساب مسلمانلر ننگ دینی عبادات و با براملری او چون یوروتلور .
یل باشی محرم آی ننگ بر نچی کونیدر .

محرم ننگ و نچی کونی حضرت امام حسین (رضی الله عنه) ننگ کربلا ده

یارب ابو عزیز فرزند مگه اوز ننگ سلامت لک بی رگل :
بو حال یله بیچاره آنا ننگ کوزیشلری کیچه و کوندوز آقمکده ایدی .
اوزون کیچه لر ده جناب حق تعالی غه یالباروب اصلا تجمای و اذلامای
بالاسنی دردیغه شفا تیلایدی آخرده جناب حق آنا ننگ دعاسینی قبول ای توب
سویو کلک بالاسیگه شفا بیردی . اییدی اول سویوب آناسی ننگ
بو نیغده اسپلور . اما اوزی او چون آلهی ننگ کوز لریدن آفتان
یا شلردن خبری یوقدر .

او غلان لرم ابو حکایه سنه ننگه دور . سنه نهم مرتبه بوندای کل بولگان بیز
و نیچه مرتبه مهران آنا لر ننگ خالص عاسی ایله سلامت لنگان در سنر .
آنا ننگ کیچه لر ی سنر نی بغریگه با سوب یغلاب ، حق تعالی غه یالبارگان یزنی
یاد لر ننگه آلمی سنر می ؟

فنی درس لر

یل (سنه)

بریل اولن ایکی آیدر . بر آی تور ت (۴) هفته ایله (۲) یا که (۳) کوند
بر هفته (۷) کون بولور . بر کون (۲۴) ساعت . بر ساعت (۶۰)
دقیقه (منوت) بر دقیقه (۶۰) ثانیه (سکونت) در .
بر ثانیه ایله کوز آچوب یومگو نیچه او تادرگان بر زمان در .

لیک، قارغه، قارچغای، چوچوق و بلبل لرگه اوخشاگان
آدمیدن قاجادرگان لرینی غیر اهل، یا بانی دیسلور.

اهلی قوشلر؛ اوزون مدت آدمینی کورماسدن

تورسه لر غیر اهل بولور لر. غیر اهل لر ی هم

برآز وقت آدمی ننگ تولیدن طعام میب

تورسه لر؛ اورگانوب، اهل حیوان لر قاریگه

لنگ

برورلو. قوشلر ننگ آرا لریده شب پرک، (کور شفلک) گه اوخشاگان

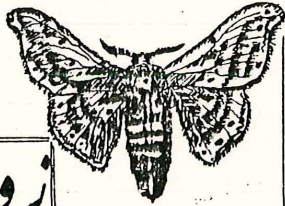
بالا سینی توغوب ایچاک سوتی ایلده باقادرگان لر ی هم کوندوز لر ی

اوچالما ی کچه لر ی اوچادرگان لر ی و هم اور دک، غاز لر گه اوخشاگان

سولرده کوب یورادرگان لر ی بار در.

اوسکر

زواحف و بالق

سویاک لک حیوان لر ننگ سبخی فسی ساووق قانلک حیوان لر در که بولر ننگ

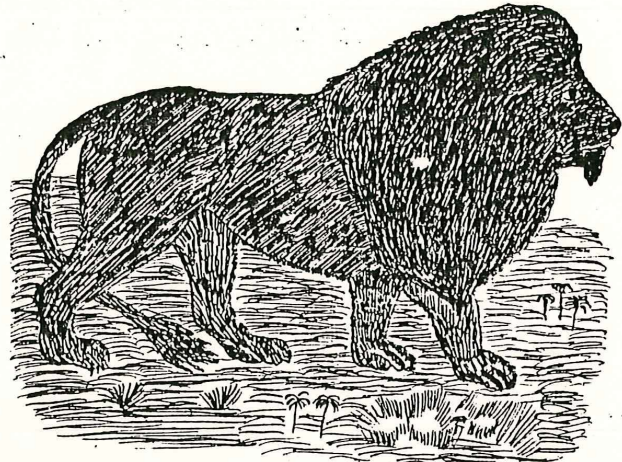
بر قسم لر ی قول سز، آ یاخ سز بولوب، سیرده سور و نوب یور و لر.

بوندا ی حیوان لر نی زواحف دیسلور. ایلان بوقم دندر.

زواحف حیوان لر آسیده سوده یورادرگان لر ی،

ایلان

ارسلان

قوشلر

سویاکلک حیوان لر ننگ بکچی قسمی؛ بالار نی

تخم دن چقارادرگان ایچی ایاغ لک

و ایچی قانلک حیوان

لر در که بولر ننگ

بارچه لر نی قوش دیسلور.

کیک

قوشلر؛ هم سیرده یورار لر و هم هواده اوچار لر. ایچاک لک حیوان لر گه

اوخشاگان بولر هم ایسیغ قانلک بولوب، اهل و غیر اهل اسملر ی ایلده

ایچی قسمه بولور لر. تاوق، غاز و اور دک لر گه

اوخشاگان آدمیگه اورگان لر نی

اهلی، خانگی دیسلور.

خوراز

تاوق

کون	روم چه	روس چه	عرب چه
۳۱	مارت	مارت	حمل
۳۰	نیهان	اپریل	ثور
۳۱	مایس	ماے	حوزا
۳۰	حزیران	ایون	سرطان
۳۱	تموز	ایون	اسد
۳۱	اگستوس	آوگوست	سنبله
۳۰	ایلول	سنتابر	میزان
۳۱	تشرین اول	اوتتابر	عقرب
۳۰	تشرین ثانی	نویابر	قوس
۳۱	کانون اول	دیکابر	جدے
۳۱	کانون ثانی	ینوار	دلو
۲۱	شباط	فبرال	حوت

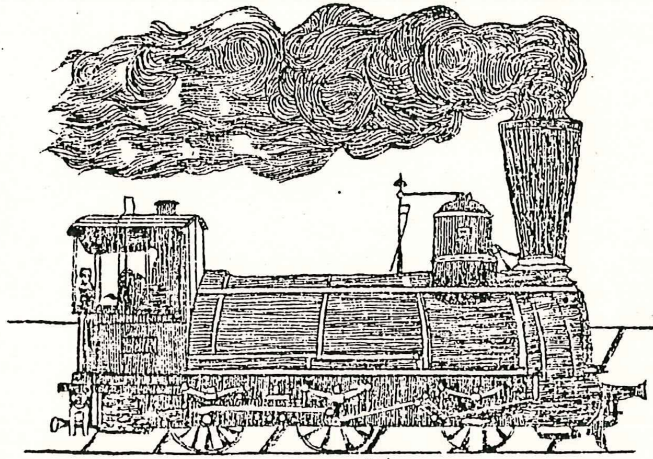
حوت آینی ہر تورت یلده بر مرتبه (۲۹) کون، اوج مرتبه (۲۸) کون
بولور۔ (۲۹) کون بولگان یل فی (سنه کبیسه) یا کہ (زویل)
دیپ آتالور۔ یل باشی: عربچه ده حمل دن باشنور۔ روسچه ده
ینواردن باشنور۔ روسچه ده کانون ثانی دن باشنور۔

شہید بولغان کون لریدر .
شونگ او چون کوب اسلام ولایت لریده بو کون عاشورا مجلسی
یا سالوب ، خطبہ و دعا لرا و قلور .
ربیع الاول ننگ و نیکنجی کونی کوب سیرده مسلمانلر مکتب و کانلرین
یا یوب، اش و کسب لرین تاشلاب ، مولود بایرامی قیلور لر ،
مولود شریف او قوتور لر . چونکہ بو کون مولود کونی یعنی پیغمبر (صلی
اللہ علیہ وسلم ننگ دنیاغہ کیلگان کون لریدر .
رمضان شریفده روزه توتلوب ہر کچہ ترا وچ نمازی او قلور .
شوال ننگ برنجی کونی عید رمضان نمازی او قلور . اوج کون بایرام یا سالور
دواجہ ننگ تو قوزنجی کونی مکہ مکرمہ ده حبیب لغرفات تاغیغہ چیقور لر
دواجہ ننگ او ننجی کونی قربان نمازی او قلور . اوج کونچہ قربانلق
سویولور . توت کون بایرام قلنور .

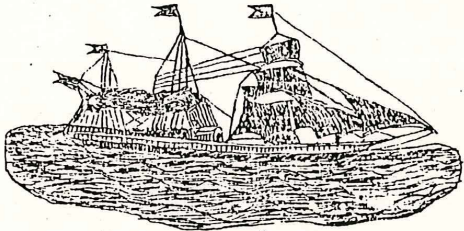
سنہ شمسیہ آیری

سنہ شمسیہ آیری لر ی ننگ عربچه ، روس چه
ہم روم چه اسملری او شبولر در :

آتش عرابه

پارا خود

فصل

بریل ده لورت فصل وارد در برمی یاز، اکیچی کوز، اوچونچی قشع
تور توچیسی بهار در فصل اوج آی بولور یاز آیلری: سرطان،
اسد، سنبله در کوز آیلری: میزان، عقرب، قوس در
قش آیلری: جدی، دلوهوت در بهار آیلری: حمل،
ثور، جوزا در یاز فصلیده هوالر اسیر، اکین و میوه لپش،

عصر

هر یوزیل نی بر عصر دیلور. پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) ننگ مکه دن
مدینه گه هجرت قیلگان کون لریدن باشلاب سانالگان
عصرنی «عصر هجری» دیلور.
حضرت عیسی (علیه السلام) ننگ توغولگان کون لریدن باشلاب
سانالگان عصرنی «عصر میلادی» دیلور.
حاضرگی عصر، عصر هجری ننگ ۱۴ نچی سی، عصر میلادی ننگ هجری
سیدر. اوتکان عصر که فراگانه بو عصر، علم و هنر ننگ ایک ترقی قیلگان
و کویا یگان عصریدر. اوتکان عصر لرده منگ کشی ننگ کوچی ایله
برآیده اشلانادرغان اشرنی؛ بو عصرده ماشینلر کوچی ایله برکونده
اشلیله. اوتکان عصر لرده آت و عرابه ایله برآیده باسلادرگان بولور
بو عصرده اوت عرابه و پارا خود لر ایله برکونده باسلور. کویا که بو عصر مز علم
و هنر عصریدر، ایددی بو عصر غه لایق کشیلردن بولمک و چون علم و هنر
لازم در. علم و هنر ایسه اوتومک و اورگانمک او چون
یشکدن غینبت متلکان کشیلر که گنر
حاصل بولور.

او قویدرگان، یارود دست لری، خویش و اقربا لری ایله کور و شوب
احوال شوشار دگان مجلس و جمعیت (کپ) لری یاساب دینی و ملی صحبت
و مصلحت لری قیشار دگان کونلریدر. شوئنگ او چون جسمه کون لری
اشچیلرگه اشترین قویک، کاببلرگه کسب لری ن ترک ایتیک، شاگرد لرگه
اوش لری ن توختاتک، سوداگر لری وکل دار لرگه دوکان و محکمه لری ن
یاپک، دیانت یوزه سیدن لازم اش لردر.

شنبه، یهودیلرنگ. یکشنبه، خریستان لرننگ هفته لک بایرام
لریدر. بولرنگ هم همی لری اوز بایرام کونلرینی تعطیم قیلوب
یوقاریده ایتلگان اش لرننگ (جمعه نمازیدن باشقه) هر برینی قیلور لری.
اونلان لریم؛ سز هم بایرام لرنرنی تعطیم قیلرکز. بایرام کونلری عادت لری
اش لرنرنی قویوب. دینی و ملی اش لری ایله مشغول لری بکمز. اوز بایرام لرنرنی اونونما

اخلاقی درس

یا الغاچلیک

هکم؛ بولگان اشنی بولمدی دینه، بولگان اشنی بولدی دیندا اول
کشینیا الغاچلی دیلور. یا الغاچلیک؛ کناه لرننگ اولوغنی، خوی لرننگ
بوزوغنیدر. یا الغاچلیک دن پیدا بولادرگان زیانلر نهایتده کوبد.
یا الغاچلی ننی حق تعالی دوست توماس. خلق آرسیده سوز منی

مکتب و مدرسه لرده اوش لرن توختالور. تو فصلیه مکتب مدرسه لری
آچلور، اوش لری باشنور، اکین لری اوریلور درخت لرننگ برگلری
توکیلور، یا مغولری اغار.

قش فصلیده هوالری ن اور، قار لری اغار. سولر موز لری
بصار فصلینه درخت لری برگ چقارور. گل لری آچلور.
بلبل لری سارار، اوتلر کورور، اکین لری ایکیلور، جانک و جانسز
مخلوق لرننگ هر بریده اثر لک برکور و نش و سویونچلک بر حرکت
پیدا بولور. هر طرفدن کشتی ننگ قولایغیکه خوش آواز لری کیلور.
دماغیکه خوش اسلر کیمکه باشلر. شوئنگ او چون فصل لرننگ
ایتک یخشی سی بهار سانا لور.

کون لری

کونلرنگ عربجه، فارسجه، ترکیه، اسملری اوش بولردر:

عربیجه	جمعه	یوم السبت	یوم الاحد	یوم الثین	یوم الثلث	یوم الاربع	یوم الخمیس
فارسجه	جمعه	شنبه	یکشنبه	دوشنبه	سه شنبه	چهارشنبه	پنجشنبه
ترکیه	جمعه	پنجمه	پازار	پازار ایتمه	صالی	چهارشنبه	پنجشنبه

جمعه؛ هفته ننگ باشی، کونلرنگ سیدی مسلمان لرننگ هفته لک
الوغ بایرام لریدر. بولکون مسلمان لرننگ جامع لرگه یغلوب جمعه نمازی

آلدار ایدی . برکون حبیب مکتب گه کیلیدی . معلم افندی تفتیش
قیلگنده حبیب ننگ برهفته بتون عذر نر مکتب دن قالگان لغی معلوم
بولدی . شول سبب لی حبیب مکتب دن قولندی .

بو خبرنی آنا آناسی ایشیتیب الریم بولناجی حبیب نی اویدن قولادیز
حبیب بیچاره یالغانچیلک سببیدن هم مکتب دن ویم اویدن لاندی

یالغانچیلک ضرری

برچوپان صحرا ده قویلرین اولتا توب یورور ایدی . کوزیکه یقین یردن
برقشلاق کوروندی . چوپان ، قشلاقیلرنی آدامک اوچون یالغاندن

«دورسی کیلیدی ! دورسی کیلیدی !» دیب قچقوردی . بونی ایشیتوب
قشلاقیلر قولرکیگه کلتک ، توقاق کوتاروب یوگوروشدیر کیلیب

قواسه لکه بوریدن بیج براتریوق . قویلر با حضور اولاب یوروبدرلر
چوپان ایسه ایلبا یوب کولوب توروبدر . قشلاقیلر چوپان ننگ

یالغاندن قچقورغانین بلیب خفه بولوب وزجا بلرکیگه قاتیب گیشدیر .
الفاقا ایرته سیکه چن دن ایکی دورسی کیلیب قویلرگه یوگوردی .

چوپان قورقوب ، بردخت اوستیکه چقدی . بار آوازی ایله
«داد دورسی کیلیدی !» دیب قچقوره بشلادی . لکن قشلاقیلر ! «بوکون

هم یالغاندن قچقوروب ، بزنی آلدار» دیب یاردمگه کیلما دیلر بوریلر

اعتباری قالماس ، بیچکیم ننگ سوزیغه ایشانماس . همه ننگ کوزیغه
یامان کورونور . چونکه یالغان سوز ننگ لهسته صلی جقهای قالماسن
بوکون یا ایرته یالغان لغی بلنوب ، سوز لاگوچی ننگ او یالما غیغه
شترنده بولما غیغه سبب بولور . اول سوز ننگ چن لککه چقارمک
اوچون یینه نیچ یلغان لرنی سوز لامک لازم کیلور . بو یالغان لریم برکون
معلوم بولور . آخرده اول سوز لاگوچی ننگ اسنی آدلر یالغانچی دیرلر
رست سوز لاسه بیم یالغانغه حساب قیلور لر .

یالغانچی بالا

بر مکتب ده حبیب اسملکت یالغانچی بالا بار ایدی . حبیب دائما
یالغان سوز لا وهرنی آلدار ایدی . معلم افندی حبیب نغ «یالغان

سوز لاسه» دیب کوبصیحت لر قیلدی ، جزا لیردی ؛ صلا بولدی
چونکه حبیب یا شلکدن یالغانگه عادت قیلغان ایدی . یا شلکدن

عادت بولگان اشنی تا شلامک قین بولور .
بروقت حبیب نیچه کونجه مکتب گه کیلما دی . هرکون ایرته لب «مکتبده

بارورمن» دیب اویدن چقار ایدی . اویرده ، بویرده اویناب
یینه اویرغه «مکتب دن کیلیم» دیب بارور ایدی . آنا آناسینی

«بوکون بونی او قودوک ، بونی یازدوک» دیب یالغان سوز لر ایله

«ساعت فی کم سندر دی؟» دیب سورا دی . عارف
توغری سوز لک بر بالا ای دی . شوکت او چون «صادق ایله کیز
اوینا شوب سندر دوک ، کناهنزنی کیچور سه گز ای دی . افدم»
دیب توغری جواب بیر دی .

معلم افندی صادق فی چاقروب : «ساعت فی نمه او چون سندر دیز
دیب سورا گانیده صادق بقصیر من یوق ای دیم ، عارف کز سندر گانیز
دیب تان دی . سوکره باشقه بالا رنگ گواه لک لری ایله معلوم
بولدیکه عارف ننگ سوزی جن ایکان ، ساعت سندر گانیزنگ
بری صادق ایکان . معلم افندی عارف غه قراب : او غلوم عارف
توغری سوز لاگانک او چون سنگ کناهنک فی کیچور دم ، بوزن کین
احتیاط بول !» دیدی .

سوکره صادق غه باقوب : «یا لغانچی صادق ؛ سنهم توغری
جواب بیر سنگ ای دی ؛ کناهنک فی کیچور ار ای دیم . ای دی یالغان
سوز لاگانک او چون بر کیچه مکتب ده طعام سز قالور سن .

هم ساعت ننگ یریم بهاسینی تولی سن» دیدی .

عارف توغری سوز لادے ، تو تولدی . صادق یالغان
سوز لادی ، تو تولدی .

برنجبه قولر نی بوغوب ولدور دیلر . چوپان بیچاره اوز جاننی زور غه
توقاروب قالدی .
«یا لغانچی» دیب آنا لغان کشتی ننگ جن هم بیج کم اشانماس .

توغریک

توغری سوز لک باله لر نی هر کیم بخشی کورار . کوزدن کونگه درجه سے
و آبروسی آرتار . هر گالده یده سوزی مقبول و اوزی اعتبار لک بولور .
الوغ ، الوغ خدمت اور و نلر غه لایق کورولور . باره ، باره قولیغه
زور ، زور شلر تاپشویلور . یا لغانچی بالار ایسه بو نعمت بو دولت
لرنگ بارچه سیدن قوروق قالور لر . توغری باله لر دن جناب حق
تعالی هم راضی بولور . شول سببلی هر بر پشه و هر بر سوزده
توغری لک ایله حرکت قلک لازم در .

سوزده توغری لک یالغان سوز لاما سک در .
اشده توغری لک ایسه قولیکه تاپشور و لگان شس و خدمت لر نی خینت
اور نیکه کی تورک در . توغری توتیلور ، یا لغانچی توتیلور .

عارف ایله صادق

برکون عارف ایله صادق کیسی اوینا شوب مکتب ننگ دیوار کجا اسکا
ساعت فی سندور دیلر . معلم افندی عارف فی چاقروب :

سیرده یورادرگان، آسمانده اوچادرگان، سوده یاشیدرگان کاشته
 وکیچیک جانلک نرسه لرنگ همه سینی حیوان دیسلور .
 حیوان لرد فته ایکی قسمگه بولنور لر . بر قسمنی سویاکلک
 حیوان ایکنجی قسمنی سویاک نرسه حیوان دیسلور .
 سویاکلک حیوان لره هم اولایش صنف که بولنور لر .
 برنجیمی : سیرده یورادرگان و بالاری ننگ توغوب ، ایچاک
 سوت لری ایله باقادرگان ایسیغ قانلک حیوانلردر بولرنگ
 کوب لری تورت ایانلک بولور لر . ارلریده آت ، هوکوز ، تیوه ،
 (تویه) ات موشوک ، قوی و ایچکی لرگه اوخشاگان اولیرده ،
 صحرالرده باقلوب آدمیدن قاجمیدرگانلری بردر بولر ایلی ، خانگی دیسلور .

یولبرس ،
 آرسلان ،
 اتیق ، بوری ،
 تولکی ، بوغی

آت

وکییک لرگه اوخشاگان آدمیدن قاجادرگان
 لری ، تاغلرده ، چول لرده اوز حالیمه یاشیدرگانلری باردر .
 بولرنی شیر ایلی ، یابانی (یا وای) یوقوجی ، درنده دیسلور .

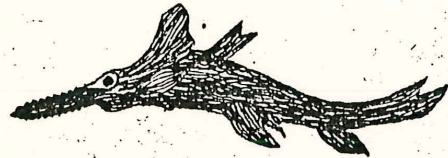
حجاج ایله درویش

اوتکان زمانده حجاج اسملی برطالم پادشاه بارایدی . کوب علما
 وسیدلرنگ بپش لرین کیشمش ، قانلرین توکش ایدی .
 اننگ جبر وطلمی شول درجه گه تیشش درکه تاریخ کتاب لری ننگ هر بریده
 اننگ اسمنی (حجاج طالم) دیب یاد قیلشدر .
 منه : اوشبو حجاج برکون یولده بر درویش که یولوقدی . آلدیکه چاقو
 ای درویش ؛ «منگ حقمگه برد عاقیل ؛» دیدی .
 درویش قولینی دعا که کوتاروب ؛ «یارب ؛ بو طالم ننگ جانینی
 تیزراق آلتای سن .» دیب دعا قیلدی .
 حجاج آچخلانوب ؛ درنده اوچون بوندا ای یامان دعا قیلور سن ؟»
 دیدی . درویش ؛ در اگر سن تیزراق اولنگ کناهنک کویاپیس
 و برجه فقر اننگ طلماک دن قوتیلور .
 شوننگ اوچون منی بود عام هم سنگه وهم بارچه آدلرغنه فایده لید
 دیدی . درویش ننگ اوشبو توغری جوابی حجاج غه خوش
 کیلوب ، کوب انعام لر بیددی .
 هم اول کوندن باشلاب توبه قیلوب طلماک قول یغدی .

حیوان لر

قوش و قوباقه لر نی ییب تریک لک قیلادر گان لری و بالالری نی
تخم دن آچادر گان لری هم باردور. تورنجی صنفینه ساوق قان لک
و سوده یا شیدر گان قول سز، آیغ سز حیوان لردور. بوصف
حیوان لر نی بالق دیلور. بالق سو اچیده نفس آلور.
سودن حقیقه نفس آلاکدن آن وقتده پلاک بولور. کوب قیلدره
اولغ راتی کچکراق لر نی ییب (پوتوب) تریک لک قیلور.
بالق باللا آچاقچی بولغانده سو اچیده تخم قویور. تخمی تارلق غله و خشاگان
میده هم نهایتده کوب بولور. بالق ننگ تخمیدن منکله چه بالق لر پیدا
بولور. شو ننگ و چون بالق، کوب بزرکت لک حیوان در.

بالق، آدمیلر آرسیده

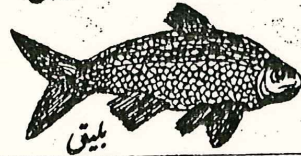

اینک کوب یلادر گان

حیوان لردن در.

بالق لر هم قوشلر که او خشاگان خریل

اسمه و خریل صورتده بولور لر.

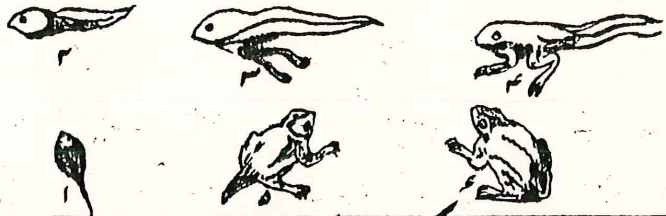
اسمه بلیق

بلیق

قور باقه

بیشچی صنفی نینه سوده یا شیدر گان ساوق قانلک حیوان لردن
لکن بوصفی توغولگان زمانده قول سز، آیغ سز بولسه هم

کاتته راق بولگان ساری صورتی نی آلتدیروب، آخرده قول لک
آیغ لک یا که تورت آیا غلک بر صورتیکه کورور. قور باقه بوصف ندر
قور باقه، هم سوده و هم قور و غده نفس آلاققه قادر بر حیواندر.
بالاسی: اولافرا توسلک، یومالاق پش لک و دم لک بر قورت
صورتیده بولوب، سو اچیده تخم دن توغولور. بزانی ات بالق دیب آتیمز
بر نیمه کوندن صونکره رنگی بر آزا قاریب، قول ایکی قول، صونکره ایکی
آیغ حیقاروب؛ تورت آیا غلک هم ذم لک بر حیوان صورتیکه کورور.
باره باره ذمی قسقاروب، قسقاروب یوق بولوب،
حاضرگی قور باقه صورتیکه کورور.

سویاک سز حیوان لر

یوقاریده یاز لگان بیش صنف حیوانلر ننگ همه سی سویاک لک
و لک لک حیوانلر ایدی. ایدی آلردن باشقه نینه بر قسم حیوانلر بار در که
بولر نی سویاک سز حیوان دیلور. سویاک سز حیوان لر هم سویاک لک
حیوانلر غله او خشا ب نیچه صنف لرغه بولنور لر. لکن هر صنفی هم یومشاق

ایچاک لک لری ایغروب، ایچاک سز لری کیرک لک طعاطرفنی بهر قایدن
بولسه هم تاپیب کیلتوروب، بالالرینی تربیه قیلور لر. حیوانلر آرسیده
چومالی که اوختاش قش لک لرینی یازده یغیب آلا درگان لری بار
بای قوشن اوکی، شب پرگ لر که اوختاش کوندوز لری اوخلاب
یکجه لری رزق ایز لیدرگان لری بار. ایلان، قور باقه، ویشه لر که
اوختاش بتون قش طعام بیسدن قاقوب یا توب، اول هبارن
اویغاقوب چقادرگان لری بار. حیوانلرنگ هر بر لری نطق (سوز لنگ)
عقل و علم کبی اولع نعمت لردن محروم در لر. شوندامی بولسه هم تعلیم
و تربیه ایله بعضی حیوان لر که بعضی حرکت لرنی اورگا تمک. طوطی،
میننه کبی قوش لر که بعضی سوز لرنی اورگا تمک ممکن در.

انسان ننگ باشقه حیوانلردن فرقی

آدم بالالرینی انسان دیلور. انسان هم حیوان جنسیدندر. چون که
حیوانده بو لگان بیک، ایچک و اوخلامک اش لری انسانده هم بار در.
انسانده بار آیلخ، قول، کوز، قلاق و آغز کبی عضالر حیوانده هم بار در.
بوندامی اش لرده انسان ایله حیوان آرسیده فرق آزددر. انسان ننگ
باشقه حیوانلردن فرقی؛ فقط او قومک، یازمک، سوز سویلامک، بهر اشکه
عقل و فکر یور و تمک ایله در. بولر ایسه جناب حق ننگ یا لغوز نهانگه

تن لک بولوب همه اعضاسی تیری ایله ایت و سودن عجبارت
بولور بئزیدن ذره چه سویاک تاپلماس. شو تک او چون بوقم
حیوانتی سویاک سز، کمکنر دیلور. کفک، بزاق باش، پشه، اری
قرسقه و باشقه خریل قورت لر بوقم دن در لر.

حیوانلرنگ فرست معیش لری

جناب حق حیوانلر غده اوز لرنی دشمندن ساقلامک، رزق لرنی تاپیب
بیک و بالالرینی با تمک او چون بر فرست (حسن) بیر مشدر.
بعضی لری قاقوب، بعضی لری قاقوب، بعضی لری چاقوب،
بعضی لری قیوب، بعضی لری زهر ساچوب اوز لرنی دشمندن فری رور
بعضی لری اوز لر یکه اوختاش حیوانلرنی تو توب ییب، بعضی لری
بیردن حقیقخان او تارنی، درخت لرنگ ایلدیز لرنی، لای و قولرنی
دانه و میوه لرنی تاپیب ییب رزق لرنی او تکار و لر. بالالرنگ، یا توب
اوخلامک او چون بعضی لری بیر استیده، بعضی لری درخت استیده،
بعضی لری تاغ لرده، بعضی لری قور و غده، بعضی لری سوده اوز لر یکه
مخصوص او یا (مکان) یا ساب آلور لر.

یتکور ور لر . بعضی لری قان و جان لری ایله و بعضی لری کوچ و قوی ایله خدمت قیلور لر . حیوانلر تک بو خدمت لریگه مقابل انسان طرفینده هم حیوانلرگه رحم ، شفقت و مهربانلک لازم در . شول سبب لی حیوانلر نی سبب سزا اولدور تک ، اور تک ، قینامک ، آج و تشنه قالدور تک ، اغوی کونی آرتک کوب ریغلاب تو یک قتیغ طلیم و اغ کنا هلا ردن سانالور .

حلالی در لر

تربیه لی بالال

تربیه لی بالال ؛ اولغر نی عزت و حرمت قیلور . اوز برابر لر بیکه نخشی معامله قیلور اوزیدن یک لرگه شفقت و محبت قیلور . هر کیم تک قدرینی بیلور اوزیدن رضی قیلا فقه حرکت قیلور . قولیدن کیلگانیجه باشقه انسانلرگه یاردم بیور . انسانلک غم یراشکن ایشردن اوزینی تار تاس ، یاراشمگ ایشلر نی (فقه فایده لک بولسه هم) یقین یگه بارماس . اوزی بلیدرگان سز لرگه و قولیدن کیلما یدرگان ایشلرگه اصلا آرا لاشماس . هر ایشده تو غری لک دن آیر لاس . دانا نخشین نخشی ، یامانی یامان دیر . هر سوزنی قتیگه و جایگه قراب سوز لاد هر ایشده بر فایده فی کوز لاد اوزیکه یاکه باشقه انسانلرگه فایده سی یگیدرگان ایشلرگه قدم قویماس . بیجکیم تک ایشیکه ، کوچیکه ضرر یتکور ماس . تربیه سز و یامان بالالرگه

بیرگان اغ نعمت لریدر . باشقه حیوانلر بو نعمت لردن محروم در لر . واقعا باشقه حیوانلر ده هم فرست وار . ات ایگاسینی تانیدر . کوبت کورسه هم اییدن چقار ماس . کورگان زمان سو یوب ذمینی لیکلا توب ایگاسین آیاغینی او یارکن بو فرستینی سوز ایله بیان قیلاماس . بوزدن معلوم بولور که انسان بولمک و چون او قومک ، یازمک لازم در . او توگان شیلر هر شنی عقل و فکر ایله ویلاب قیلور لر . درست سوز سویلامک نی هم اورگان نور لر . دنیاگه کیلیب و قومک ، یازمک نی اورگان ماس دن یا لغوز بیک ، اچک ، او خلا مک ایله عمر او تکارگان کیشیلر تک باشقه حیوانلردن فرق لری یوق در .

حیوانلر تک انسانگه فایده لری

حیوانلر تک هر قسی لرینی انسانگه هر خیل فایده لری وار در . کویا که جناب حق حیوانلر نی انلا و چون یرا تمشدر . انسان ؛ حیوانلر تک هر بریدن هر سو فایده لنور . قوی ، سیکر و ایچی لر نی سو یوب ، گوستلرین سیر . تیر لریدن کفش ، مسی و باشقه خیل کیم داسابلر یاسار . تزیک قلدیر . سوتلرین ساغیبل یچار . آت ، ایشاک ، تیوه و خمیر لر که منار ، یوکله آرتار . هو کوزنی قوشگه قوشار . بالق لر نی تو توب یسار . ات و قوشلر ایله و قیلور . الرصل حیوانلر تک هر بر لری انسانلرگه هر صورتده فایده

هوکوز، بالی، تاوق کبی هرخیل حیوانلرکه محتاج بولور لر .
حیوان لر ایسه رزق لرین اوتکار مک وبالالرین تربیه قیلک اوچون
کوب وقت لرده انسان لر طر فیدن ایکیلگان اوت ؛ بچن
وغله لرکه وسالنگان عمارت لرکه محتاج بولور لر .
شول سبب لی شفقت و مرحمت توغروسیده انسانلک ، حیوانلک ،
کافرلک ، مؤمن لک ، یقین لک ، اوزاغلک ، بای لک و فقیر لک
کبی فرق لر نی اعتبار قیلما ی بار چه نی برابر کور مک لازم در .

علی ایلی

علی اسملک فقیر بر بالابار ایدی . بر کون آج قالدی . نان ایزلاب کویچه
چقدی . قوشنیلریدن بری ننگ ولی اسملک بر او علی بار ایدی .
ولی ؛ قولیکه بر پارچه نان او شلاب ایشیگی ننگ آلدیده بیجی رگان
ایدی . بیچاره علی ایسه آچلک دن اولوم درجه سیگه یتکان ایدی .
ولی ننگ قولیده کی ناننی کورگان زمان آلدیکه باریب ، بوینین بگیب ؛
اورتاق جان ، آزنکه ناکندن بر سانی ؛ دیدی . ولی ایسه تاش
کونگل لک شفقت سز بر بالا ایدی . شول سبب لی ولی ننگ حالیکه هیچ
بر رحم قیلما ی ؛ « بارکیت ؛ سنگه سیر درگان نانیم یوق » دیدی .
آره دن کوب وقت اوتادی . بر کون ولی ننگ بر ایچکی سی یوقالدی

قوشلکس . آنا و آنا سینی ، معلم و خلیفه لرینگه سوز لریدن چه قهاس
هراشده انصاف نی قولدن بر بر س . بر اودن بر خیشیلک کورسه آنی
اییدن چی قار س . قولدن کیلگان اشنی اوستیگه آلماس .
اوستیگه آلمان خدمت نی قیلما ی قالدور س . ملت دیگان
سوز نی جانیدن هم آرتوق سویار .

شفقت و مرحمت

آدم بالار یگه لازم بولگان نیشی اشرکت بری ؛ محتاج لکه شفقت و رحمت
قیلک در . شفقت و رحمت ایسه بر اوبر نرسه نی سورگان وقت ده
بار بولسه ایامدن بر یک ؛ اگر ده یوق بولسه شیرین سوز ایده عذر لیک
وقولدن کیلگانیمه باشقه لرکه یار دمه بولمک در .
جناب حق ؛ همه مخلوق لر ننگ بر بر یگه محتاج و بر بر یگه سبب قیلوب
یار اتمش در . پادشاه گداگه ، گدا پادشاه گه ، بای فقیر گه ، فقیر بایگه
کافر مؤمن گه ، مؤمن کافر گه ایصل همه بر بر یگه محتاج در .
بو محتاج لک یا لغوز انسان لر آرسیده بولما ی ، انسان لر ایدینه
جانلک و جانسز نرسه لر ننگ بار چه سین آرسیده هم هر وقت کور لکه در
انسانلر ؛ بنمک ، یوکلر نی آرنمک ، بر لر یگه ایکن سناچک ، سوت
و گوشت لر نی بیک و ایچک و چون آت ، یوغونک ، قوی ، بکر ،

پورتاخال ننگ یوزی اوزی ننگ پوستی ایله قاپلانگانیکه اوخشش
 ییر یوز ننگ هم تورت دن اوج بولاگی شور سورا ایله قاپلامش . قان
 بر بولاگی تاش ، قم و تفرغلا ایله قاپلامش در .
 سوا ایله قاپلانگان اورون لرینی دیکزدیلور . تاش ، قم و تفرغلا ایله
 قاپلامش اورون لرینی قور و غلک دیلور .
 دیکز لریش بولاکله بولنوب ، بحر محیط کبیر ، بحر محیط مندی ، بحر محیط
 اطلسی ، بحر محیط منج شمالی ، بحر محیط منج جنوبی دیب آتا لور .
 او شوبو دیکز لر قور و غلک ننگ اطرافنی اوراب آلمش اولغ دیکز لر در .
 بولردن باشقه قور و غلک ننگ آرسینه یاریب کرش نهایتده کوب
 کول و دیکز لر اوز مشهور راق لرینی : آق دیکز ، قاره دیکز ، شمال
 دیکزی ، کاپی دیکزی ، تاش دیکزی ، مهرنگ دیکزی ، بالطق دیکزی
 آله لر دیکزی ، مره دیکزی ، آراق دیکزی ، بحر احمر ، یا پونیا دیکزی
 و چین دیکز لریدر .

قور و غلک هم بیش قطعه که بولنوب ، یا اروپا ، آسیا ،
 افریقا ، امریقا ، آوسترالیادیب آتا لور . (۱)

(۱) او شوبو رطلنی بزرگه مصغه یا که حشریطه لر دن کورس توب دیکز و قطعه لرینی
 آیر و بیخشیلاب توشوندور مک معلم افندیزنگ وظیفه لازم الادا لریدور .

ولی ، ایچکی سین اختار مک اوچون دالا که چهدی . کوب یوردی .
 آخرده تشنه بولدی . هر طرف دن سوا یزلادی . بیج بریدن بر قطره سو
 ناپالمادی . سوزنک دن یقلک درجه سیگه تیکان حالده اوزان
 کوزی علی که توشدی . علی بر درخت ننگ سایه سیده قویلرین و تلاتو
 آلدیکه بر کوزه ده سو قویوب ، او توش ایدی . ولی ، شادک ایله
 علی ننگ آلدیکه باریب : « برادر ! بریو توم سو بر ما سنک تشنه مکدن
 اولور من » دیدی . علی فقیر بولسه هم عالیجناب بر بالا ایدی . ولی ننگ
 حالیکه شفقت و مرحمت قلوب کوزه فی اوزاندی .
 ولی ، تو یگونجه سوا چوب تشنه لک بلا سیدن قو تولدی . و اوز
 اولده قیلگان مرحمت نزلکه که علی دن عفو سوار شدار لک اطهار ایدی .

جغرافیا

ییر ننگ احوالی بلد و درگان علمنی جغرافیا دیلور .
 ییر ننگ کوز میز که تکیس که اوخشاب کور و نسه هم صلده تکیس
 ایماس . بلکه پورتاخال که اوخشش یوما لاق در .
 اول لرده : « دیر سو کوز ننگ شاخیده تورادر » دیکان سوز لر که
 هر کم اشانگان بولسه هم ، هر کی سوز لر ننگ صلت نگی هر کیگه معلوم در .
 ییر بیج نرسنه ننگ اوستید تورماس . بلکه یواننگ ورتسیده معلق تورور .

ایک اندر یوچ حضرت لریدر . پادشاه حضرت لرینگ تورادرگان بیرلی
یاورویای روسی ده پتیر بیخ شهریدر . شول سببلی پتیر بیخ شهری
روسیه حکومتی ننگ یای تختی دیب آتالور .

اخلاقی درس

ادب

برکشی لقمان حکیم دن : « ادب نی کمدن اور گاندکز ؟ » دیب سورمشن
لقمان حکیم : « ادب نی ادب لردن اور گاندم » دیب جواب میشلر
اول کشی ینه سورمشکه : ادب نی ادب لردن قندای اور گاندکز ؟
لقمان حکیم جواب میشلرکه : دائم آدمیلر ننگ قیلگان اش لر یکه سوزلا
سوز لر یکه دقت ایله قراب یوردیم . کمدن که بریایمان سوز لیشتم
اول سوز نی هیچ بر سو یلامدم ، کمده که بریایمان اش کور سام اول اشنی
هیچ بر قیلادیم . سو ننگ ایله ادب لی بولدم .

حیصه : ادب لی بولور من دیگان کشی هر نرسه که عبرت کوزی ایله باقوب
عبرت آلور . قیسی اشش کوز یکه کیشی کور ونسه اول اشنی قیلکه حرکت
قیلور . قیسی اشش کوز یکه یایمان کور ونسه او زینی اول اشدن تارتور
بولندای قیلگان کشی البسته ادب لی بولور .

اسراف ، بخل و سخاوت

مملکت و حکومت

فور و غلک ننگ بیش قطعه که بولنگان کی یوقاریده بلندی . یوقطعه لرنگ
هر بری ینه نیجه مملکت و حکومت لر که بولنور . بولرنگ تفصیلنی خدا خواهلا
جغرافیا و قوگانزده بخشیلاب بولورنر . من حاضرده سنر که یاورویا ، آریا
قطعه لریده کی حکومت لرنگ اسلمنی گنه ایتوب قویامن .
یاورویا ده ۱۹ حکومت بار : روسیه ، انگلتره ، ترکیه ، فرانسیه ،
گرمانیه ، آوستریه ، ایتالیه ، اسپانیه ، رومانیه ، اسوچ نوزویچ
دانمارقه ، فنلک ، بلغاریه ، یونان ، اسوچره ، پوریکینز ، صربییه
وقاره تاغ حکومت لریدر . آزیاده او ن شیر حکومت بار .
روسیه آزیاسی ، ترکیه آزیاسی ، انگلتره آزیاسی ، فرانسه آزیاسی ،
یاپونیه ، چین ، ایران ، افغانستان ، بلوچستان ، سیام ،
آننام ، قابوچ ، جوهور ، بخارا ، و خیره حکومت لریدر .

یاورویا و آزیاطعه لریده بیرلی ایک کوب بولنگان حکومت روسیه
حکومتی در . روسیه حکومتی ننگ آزیادگی بیرلی اوج مملکت که بولنور :
قافقازیه ، سبیرییه ، ترکستان ، بز شول ترکستان مملکتی توراهنر .
برنگ وطنر ترکستان مملکتی و حکومتی روسیه حکومتی در .

روسیه حکومتی ننگ حاضر کی پادشاهی : اولغ ایمپراطور ، پنچ نیکالای

اسراف: اور و نسر و ضرورت نسر بر لگه مالنی صرف ایتمک در .
 بخل: ایک ضرور سیر لردن ہم مالنی قزغانک آیا مکدر . سخاوت ایسه
 ہر کسینی اور تاسی بولوب ، مالنی ضرور و فایده لک ورونلرگه
 صرف قیلوب ، ضرورت نسر و فایده نسر اور و نلردن ساقلا مکدر .
 اسراف ایله بخل: دین یوزہ سیدن حرام ، و عقل یوزہ سیدن
 ایک یامان و مردود سانالگان ایشلردن در . سخاوت ایسه
 خویزنگ ایک بخششی سی در . اسراف قیلغو چینی: منفرد دیسلور .
 بخل قیلغو چینی: بخیل و حسین دیسلور . سخاوت قیلغو چینی: سخی و
 جو مار د دیسلور . منفرد کشی ہر قیچہ دولتک بولسہ ہم آخر بر کون
 فقیرک و خوارک بلا سیکہ بولقور . بخیل کشی ہر قیچہ بای بولسہ ہم
 مالی ننگ حضور صلا و تیدن ، ترکک ننگ لذت و شوکت سیدن قور و
 و محروم قالور . سخی کشی ننگ کوندن کون مالی کو پاپوب ، عزت
 و آبروسی آرتار . اوز برابر لری آرسیدہ سوزمی او تکور
 و استار لک بولور .

بخیل ننگ باغی کو کارماں

اوش ز مالدرہ بر بخیل بار لردی . ننگ بایلغنی شول درجہ کہ توشکان
 ایدیکہ مالی ننگ حسابنی اوزی ہم بلا لباس ایدی . لکن بو بایلکدن

نه اوزیکه و نه اهل عیالیکه و نه باشقہ لگه بیج بر فایده یوق ایدی .
 چونکہ آنک اعتقاد بیجہ بایلکدن مقصد: یا لغور کیچہ کوند و ز حرکت
 قیلوب مال بغاق ایدی . اما مال بغاق دن اصل مقصد نیمہ ؟ ،
 مالنی قاندامی سیر لگه صرف قیلماق کیکر ؟ ، بیسک بیجک ، مکتب
 و مدرسه لگه ، فقیر و محتاج لگه یار دم سیرک کیکر می یوق می ؛ بو خصوص
 ده بیج بر او یالما س ایدی . حتی کہ اوزی ننگ و اهل اولادی ننگ
 طعام و کیمیلر کیچہ و خشش ایک ضرور اور و نلرگه ہم منک مشقت لرا لیدہ
 اچہ چقاروردی . بازار دن نان آلسہ (ارزان لشی او چون) کو بیجان
 و قانجان لرینی ، میوه آلسہ چوریگان و ساسیگان لرینی آلوردی .
 کیم لری ایسہ ہر وقت ایکی ، بریق و کرک بولوردی . بساط پیدہ
 احمد اسمک بر گنہ اوغلی و ارا ایدی بعضی ایشلاری ننگ دلالت لری
 ایلہ بر کون اوغلی ننگ مکتب گہ آیب ردی معلّم افندی مکتب
 نظام لرین بیان ایشکاندہ معلّم لرو طیفہ سی او چون ہر آیدہ بر صوم تولاب
 توریک لازم ایکنینی ہم سوز لاب وندی . بر صوم فی ایشیکانج
 بای جناب لری ننگ کوز لری اوینادی .

معلّم ننگ یوزیکہ باقوب: دد آیدہ بر صوم ؟ ... یوق افندم ؛ اوغول
 او تو ننگ منی ایشیم ایکنان ، اولگی داملالہ ہفتہ ده بر نانگہ قنات

قیلور دیلر، ایدیه برصوم قیدن پهلدی، یور او سم، ایدیه برصوم
 برز قنک اوتار. من بو نیجه دنیانی اوتوتنا بادیم. ، دیب او غلبینی
 قایتیب آلیب کیلیدی. احمد بیچاره آتای ننگ نخیل خویس
 لگی سنایه سیده، دنیاده یاشاک و انسان قاتر گه گریک و چون
 اینک زیاده لازم بولگان غلم و معسرت دن محروم بولوب
 جاہل و نادان لک ایلد او سدی .
 کوب اوتنادی اجل کیلیب «بای»، ننگ یقاسیدین توتدی.
 اولده آتنگ روحنی تربیه قیلک یعنی اوتوتنگ و چون آید برصومنی
 کوزی قیماغان نخیل ایددی همه دنیاسینی شول احمد غمہ شلاب
 اوزی برآزدا که ایلد بوزگه اورالیب خرت که سفر قیلدی. احمد ایسه
 یاشکلده علم و تربیه کورمگان، کسب و هنر اورگانا گان ایدی .
 شو ننگ و چون نخیلی و یامانی آیرماید رگان و مال ننگ قدرینی
 بلیندورگان (منرف) برکشی بولوب چقدی. تورت - بیش
 نفر یامان کشی لرگه قوشولوب، بخیل قباحت یول لرگه یورمکه و برتین
 لک اورونگه اون - یگر نمنه تین لاب صرف قیلکه باشلادی .
 آتاسی ننگ شو نیجه خویس لک ایلنم قیلغان مالینی آرزو وقت
 ایچیده تام قیلوب اوزی فقیر و محتاج بر حالگه توشدی .

مالنگ قدرنی نخی بلور

بروقت اندیجان تهریده قتیغ زلزله بولوب همه عمارت لر قیلدی
 کوب کشیلر تام و دیوار لر ننگ استیده قلوب هلاک و مجروح بولدی
 کوب فقرا و بیچاره لر اوی سنر، جای سنر، آج و یلنغاج قالدی لر .
 بولوننگ فایده لر یگه هر طرف دن اعانه لر یغلدی بهتر شدن اول بیچاره
 لر نه اقیه طعام و کیم لر یو بارلدی . بهر پیرده نیجه نیجه کشیلر اعانه یغیب
 یو بارمکه متصدی بولمش ایدی لر. شول متصدی لر ننگ بعضی دی
 (تاشکلده) اعانه سورامک و چون بر بای ننگ او ییگه باردی لر .
 بای ننگ جهل و غضب لک بر خالده کوردیلر . سو نکره غضبی ننگ سینی
 بلد لر که خدمتکاری، اوچی یا قلمگان بر گوگورت نی بیرگه تاشلا گان
 او چون آندن کایب تورگان ایکان متصدی لر بو حالنی کوروب
 بر بر لر یگه باقوب: «بر گوگورت او چون بو نیجه غضب لنگان کشیدن
 اعانه سوراب نمنه قیلورمز؟» دیدیلر لکن ینه، شو نیجه بیرگه کیلیب
 هیچ نرسه دیما سدن کیتاق نی مناسب کورمای، نمنه او چون
 کیلگان لرینی بایکله بلدور دیلر . بای ایسه تیز لک ایلد ایچکاری
 کریب، بیش یوز صوم اقیه چقاروب متصدی لر ننگ قول لر یگه

پیردی . صدیر پیران بوسدیر . بای سبوری بورد بوب
 «نمہ گہ حیران بولور سر؟ اگر دہ من برگو گوت نک بیکار کیتا غیغہ رضی
 بولادرگان درجہ دہ (سرف) بولسیدم حاضر دہ بوندای خیرش لگہ
 بیر یادرگان اچقر لرنی قن لای جمع قیلور دم؟ «سخی بولور من»
 دیگان کشی مانگہ قدرینی بلور . بیرگیہ قراب بر پو لگہ سودا اگر لک
 قیلور ، بیرگیہ قراب نکله چہ صوم نی یوزیکہ باقمس ، دیدی .

اورونجاوت

بر بای او غلینی توی قیلماچی بولدی . برینچہ یار و دوست لرینی
 چاقروب مصلحت سورادی . دوست لری : اوج — تورت
 کون شهر فلقیغہ آتش بیرک نی ، سازنده و حافظ لری کیلتوروب
 بزم و ضیافت قیلک نی مصلحت کوردیلر .
 بای ایسہ مال قدرینی بلگوچی ایسک و نصاب لک بردات
 ایدی . شول سببلی الرنگ بیرگان مصلحت لرینی و کورساتگان
 یول لرینی موافق تاپیدی . و اگر گہ باقوب و شوسوز لرنی سویلادی
 عزیز برادر ام : توی دیگان برسخاوت در . سخاوت ایسہ فقیر
 محتاج ، آج ویلنغلاچ لرنک حق لریدر . آتش بیرگاندہ شو لگہ
 بیرک لازم در . حال بوکہ آرامزده گی عرف و عادت لرگہ قراگاندہ

من : آتشی سر سحر منلو لر لہ اوست س پیی نو مکتب دوست اسرہ
 بیرام کیرک . اگر عرف و عادت دن چقیب فقیر و محتاج لرنی چاقوسام ،
 احتمالا کہ ہر پیردن آتشمہ چاقویوب ورگانگان بعضی بیگی تو ننگ ہادر لرینی
 کو نکل لری قالور . و اگر فقیر لرنی قویوب بایلرینی چاقوسام ، اوز و مکہ وہم
 اگر گہ زیان بیتکورگان بولور من . چونکہ اوز منی فنجہ بالیم اور و نرسہ لگہ
 اسراف بولور . آرایسہ آتشمہ بار و فرغوب و زاشلیدن قالور لر .
 خصوصاً معلم و مدرس لرنی چاقروب ، مکتب و مدرسہ لریشکیدہ فنجہ
 شاگرد لرنک منظر و سرگردان لکلرگیہ سبب بولماق نی زورگناہ در
 دیبک و ملین . شول سبب لی فلقیغہ آتش بیرک و چون صرف
 قیلدرگان اچقر لرہینی مکتب و مدرسہ لگہ ، فقیر و محتاج لگہ اولاشوب
 او غلیمنی سنت کہ موافق ختنہ قیلدر سام دیمن ، شاید سر سحر منلو لر
 منی عیب گہ بو یورما می ، بو فکرگیہ قوشولوب یار دمدہ بولگن .

سکندر ذوالقمرن

او تکان زماندہ سکندر دیگان اولغ بر پادشاہ ابار ایدی .
 بر کون بردیوانہ گہ یولو قدی . دیوانہ ننگ بعضی حکم لری پادشاہ غہ خوش کولوب
 ایتدیکہ : «ای دیوانہ ! من دن بر نرسہ سور اگیل .»
 دیوانہ ایتدیکہ : «ای پادشاہ عالم ! نپشہ لر منگہ ہر وقت تشویش

بار چهری بردن کولو شوب یوباردیلر لافچی اوبالوب مجلسدن چقوب کیتدی

حصه

اوغول بایرینز قیل سنم همیشه لاف یالغان
کیشیدر کت تیگن اتیوب لغان یالغان

ایکی یولدش

ایکی کتشی دوست ویولدش بولوب سفر کله چقدیلر . یولده بر تو قایدن
بر آیق چقوب بولر که یوگوروب هجوم قیلدی . بولر کتک بری یش
و چاققان ایدی . شول سبیلی تیز لک ایله قاچوب ، بریر گه بکیندی .
اما آنجی سی اوزینک کیکت گگی و کوچنر لگیدن قاچالما می قالدی .
ناچار اوزینی بریر گه تشلاب اولو کله و خشاب هیچ قمر لامی یاندی .
ایق کیلوب ، بونی ایکیاب ، ایکیاب اولوک گمان قیلوب ضرر نکور مای تشلاب
کیتدی . ایق کیتکاندن سوگره یولدش یلیکنان بریدن چقوب کیلدی .
و کولوب ایتدی که : « ای یولدش ! قولانم که آیق نمه دیب شویر لادی ؟ »
یولدش جواب بر دیکه : « آیق قولانم که : بوندای عاجر لک قنده سنی تاشلاب
کینا کوشیکه بوندن هموک اهلایولدش بولا کورمه ا دیب شویر لادی . »

حصه

شوندای کیشیلا ایلد دوست ویولدش بولک کیرک که شاد گنگه قندای شاد
بولر خفه گنگه آندن زیاده خفه بولسون . آشکه اورتاق باشکه توتاق بولسون

برادر لر . یوزد قول لر منی چاقوب خفه قیلادر لر . بو یور ساگز که پشه لر
منگه بوندای آزار بریر منه لر . ، پادشاه ایتدی : ای دیوانه ! مندن
شوندای نرسه سور اگیل که اول نرسه منم حکم ده بولسون . من پشه که
چوک بو یروق قیلور من ؟ دیوانه ایتدی : ای پادشاه ! دنیا ده گی
مخلوق لرنگ ایک چکنه و عاجز راغی پشه در . شول پشه که که حکمنگر یور
ایدی سزدن نمه سورار من ؟

حصه

دنیا ده سنگ نه حاجتک وار
سورگیل آنی سنغ اذن ای یار

لافچی

بر لافچی کتشی بار ایدی . لاف و یالغان سوز لر نی کوب سوز لر ایدی .
بر کون بر مجلس ده دیکر لرتک احوالیدن و دیکر ده قیلگان تاشا لریدن
حکایه قیلدی . مجلس ده گی کیشیلردن بری سورادیکه : « ای برادر !
سزدیکر ده کوب سیاحت قیلگانگه اوخشیسنر ، دیکر لرتک بالق لر می
قندای بولور ایکان ؟ » لافچی اول کیشیکه باقوب : « بلیکجه سزدیکر
بالق لرینی کورگانکیز یوقمی ؟ ، دیکر بالق لر می تویه که اوخشاش ایکی
اوزون تاشا خلک بولور لر » دیدی .

مجلس ده او تورگان بیلدی که اول بیاره نه تویه نی کورگان ایکان نه دیکر باغنی

اتاسی اولوب برشی بولدی بی
 آنش آلدیکه بر فقیری کیلیب
 دیدی من سنگه تو غم قرده شمن
 آتا کندن چوقالدی سنگه بو نیمل
 اول آدم دیدی حیرتله انگا
 فقیر ایدی ای مهربانم ایشیت
 سن من همه عالم انسان لری
 بوسوزنی ایشیتکاج تبتم قلیب
 اول ایدی برادر بو قندای سخن
 جوابیده اول مرد شیرین کلام
 ایشیتسه گراوزگه قزنداش لر

که قالدی انگا مال ملک سرای
 سلام ایلادی کو تو باضع قلیب
 بو مال منالنگه یولد اش من
 بولیب بیر اینگه بر منی او شب حال
 پنچوک سن قزنداش لر ولور سن مگه
 قولاق سال بو عرض نه نام ایشیت
 اما عمری؟ بر آدم او غلان لری
 بر آلتون چقاردی دیدی آل کیلیب
 منگاشو لیدر حصه میراث دن
 دیزی ساکت اول بلما سون فغیم
 اوزاغ و یقین، یار و یولد اش لر

بولیب آلسه لر مال ملک ممت
 سنگا تیکما گای برتین و سلام

منوقاری

